

بررسی زمان صرف شده برای کار با مزد و بدون مزد بر اساس آمارهای گذران وقت ایران و چند کشور منتخب ۲۰۱۵-۲۰۰۸

۱- مقدمه:

آمارهای گذران وقت، زمان صرف شده یا اختصاص داده شده افراد در یک دوره مشخص مثلاً ۲۴ ساعت از یک شبانه روز و یا یک دوره ۷ روز هفته است. آمارهای گذران وقت ابزاری منحصر به فرد برای بررسی طیف وسیعی از نگرانی‌های سیاسی از جمله ارزیابی کیفیت زندگی یا رفاه عمومی، تجزیه و تحلیل تقسیم کار بین زنان و مردان، بهبود برآورد انواع کار (بامزد و بدون مزد) و برآورد تولید خانوار و سهم آن در تولید ناخالص داخلی است.

علاقه روزافزون کشورها به روش‌های بررسی زمان صرف شده نه تنها از اهمیت استراتژیک استفاده از آمار گذران وقت برای اهداف سیاسی و تحقیقاتی می‌باشد بلکه از تنوع و دامنه گسترده‌ای از کاربردهای آمار گذران وقت در زمینه‌های مختلف مانند حمل و نقل، اوقات فراغت و تفریح، برنامه‌های بازنشستگی و برنامه‌های مراقبت‌های بهداشتی نیز می‌باشد. علاوه بر کاربردهای اولیه آنها در زمینه‌هایی مانند مطالعه تغییرات اجتماعی، تقسیم کار، تخصیص زمان برای تعهدات خانگی و غیره، مطالعات استفاده از زمان اخیراً در برآورد ارزش تولید خانوار ارائه شده است. در این گزارش تلاش شده است آمارهای گذران وقت ایران با تعدادی از کشورهای منتخب که از نظر جامعه آماری مشابه ایران هستند، مقایسه شود.

۲- تاریخچه طرح آمارگیری گذران وقت در جهان و ایران

مطالعات مربوط به گذران وقت برای اولین بار در جهان در اوایل دهه ۱۹۰۰ در آمارگیری‌های اجتماعی در مورد شرایط زندگی خانواده‌های طبقه کارگر انجام شد. ساعات طولانی کار و نیاز به سازماندهی کار برای کوتاه کردن روز کاری، اطلاع در مورد نسبت کار و اوقات فراغت در زندگی روزمره کارگران در کشورهایی که صنعتی شدن در آن جریان داشت باعث ایجاد نگرانی گردید.

توزیع زمانی فعالیت‌های روزمره در جمعیت‌های شهری و روستایی تحت تأثیر پیامدهای شهرنشینی و درجات مختلف صنعتی شدن در جوامع مختلف قرار گرفت. بیشتر مطالعات انجام شده از گذران وقت در کشورهای در حال توسعه انجام شده است.

مطالعات گذران وقت در اوایل قرن بیستم به‌عنوان ابزاری برای فهم شیوه زندگی مردم از جمله زندگی اجتماعی آنان بر اساس الگوی گذران وقت انجام شد. در نیمه دوم قرن بیستم خصوصاً در دهه‌های آخر قرن، نیاز به اندازه‌گیری کار بدون مزد مردان و زنان برای برآورد توزیع کار بدون مزد که به منظور رفاه فردی انجام می‌شود، احساس شد. این بررسی‌ها در دهه ۱۹۶۰ توسط کانادا و بریتانیای کبیر آغاز و توسط نروژ، بلغارستان، ژاپن، فنلاند، اتریش و بعضی کشورهای دیگر در

دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ دنبال شد. این کشورها از مفاهیم و روش‌های شان برای اندازه‌گیری و تحلیل مزدکار زنان و مردان استفاده کردند. بدیهی است که اجرای چنین طرح‌هایی نیازمند طبقه‌بندی‌های مرتبط و جامعی است. در میان طبقه‌بندی‌های ارائه‌شده از سوی کشورهای پیشرفته، طبقه‌بندی اداره آمار اتحادیه اروپا^۱ و استرالیا از منابع معتبر در این زمینه می‌باشند. در دو کنفرانس جهانی که در سال‌های ۱۹۸۵ و ۱۹۹۵ برگزار شد، نیاز به این مطالعات از سوی مراکز ملی آمار، منطقه‌ای و بین‌المللی و نهادهای وابسته به سازمان ملل برای ایجاد مبنایی برای برآورد کل کار زنان، به خصوص کار بدون مزد آنها مورد تأکید قرار گرفته است. در قالب یک طرح عملی که در چهارمین کنفرانس جهانی زنان در سال ۱۹۹۵ در پکن ارائه شد، گسترش طبقه‌بندی‌های بین‌المللی فعالیت‌های گذران وقت با توجه به تفاوت‌های بین زنان و مردان در کار با مزد و بدون مزد مورد تأکید قرار گرفت.

مطالعات مربوط به گذران وقت در ایران نخستین بار بنا به درخواست مرکز آمار ایران به صورت طرح پژوهشی با هدف بررسی چگونگی گذران وقت افراد جامعه در پژوهشکده آمار انجام و به دنبال آن به صورت طرح آزمایشی در سال ۱۳۸۳ در شهر تهران اجرا شد، بعد از آن نخستین بار برای دوره آماری یکساله در فصل پاییز و زمستان ۱۳۸۷ بهار و تابستان ۱۳۸۸ و برای دومین دوره آماری، فصل پاییز و زمستان ۱۳۹۳ و بهار و تابستان ۱۳۹۴، در مناطق شهری کشور توسط دفتر جمعیت، نیروی کار و سرشماری تهیه، طراحی و اجرا شد. سومین دوره آماری این طرح در فصل پاییز و زمستان ۱۳۹۸ و بهار و تابستان ۱۳۹۹ در نقاط شهری کشور اجرا شد.

۳- تعاریف و مفاهیم

هدف اصلی طبقه‌بندی فعالیت‌های گذران وقت کمک به کشورها برای تهیه آمارهای گذران وقت به کمک یک طبقه‌بندی مطابق با شرایط ملی و همچنین برای تسهیل مشارکت بین‌المللی می‌باشد. ویژگی اصلی این طبقه‌بندی، سازگاری با چارچوب نظری و تعاریف و مفاهیم و طبقه‌بندی‌های به کار رفته در نظام حساب‌های ملی^۲ سازمان ملل است. علاوه بر این قابلیت مقایسه با دیگر طبقه‌بندی‌های موجود مربوط به مطالعات گذران وقت از نکاتی است که در این طبقه‌بندی به آن تأکید شده است و همچنین برآوردهای آمارهای گذران وقت به توسعه و بهبود کمیت‌های کلان ملی توزیع و تولید غیر تجاری خانوار و فعالیت‌های مربوطه نیز کمک می‌کند. در واقع این آمارها تمامی فعالیت‌های خانوار اعم از بدون مزد و بامزد که در طول شبانه روز انجام می‌شوند را در برمی‌گیرند.

طبقه‌بندی گذران وقت اطلاعاتی را درباره انواع عمده فعالیت‌هایی که در آنها مزدی پرداخت نمی‌شود فراهم می‌کند، به طوری که داده‌ها بتوانند ابعاد عمده کار بدون مزد را نشان دهند تا حدی که این کار، بهتر درک، تجزیه و تحلیل شود و به آسانی با کار با مزد یکپارچه شود.

^۱. EUROSTAT

^۲. SNA

طبقه بندی فعالیت‌های گذران وقت براساس «طبقه بندی بین المللی فعالیت‌ها برای آمارهای گذران وقت (ICATUS)^۱» انجام شده است. واحد طبقه‌بندی فعالیت‌های گذران وقت ۲۰۰۵، فعالیت می‌باشد. این طبقه‌بندی شامل ۵ سطح با ساختار سلسله‌مراتبی زیر می‌باشد:

سطح ۱: ۱۵ بخش اصلی دو رقمی

سطح ۲: ۵۴ بخش سه رقمی

سطح ۳: ۹۲ گروه ۴ رقمی

سطح ۴: ۲۰۰ کلاس ۵ رقمی

سطح ۵: ۳۶۳ زیر کلاس ۶ رقمی

این طبقه بندی در سطح ۱ دارای ۱۵ بخش اصلی به شرح ذیل بوده است:

۱- کار برای شرکتها/ شبه شرکتها، مؤسسات غیرانتفاعی (و دولت کار در بخش رسمی)

۲- کار برای خانوار در فعالیت‌های تولیدی ابتدایی

۳- کار برای خانوار در فعالیت‌های تولیدی غیر ابتدایی

۴- کار برای خانوار در فعالیت‌های ساختمانی

۵- کار برای خانوار در ارائه خدمات برای کسب درآمد

۶- ارائه خدمات داخلی بدون دستمزد برای مصرف نهایی در خود خانوار

۷- ارائه خدمات مراقبتی بدون دستمزد به اعضای خانوار

۸- ارائه خدمات به جامعه محلی و کمک به خانوارهای دیگر

۹- فراگیری

۱۰- مشارکت اجتماعی و جامعه‌پذیری

۱۱- رفتن به/ بازدید از رویدادهای/ مکان‌های فرهنگی، تفریحی و ورزشی

۱۲- سرگرمی‌ها، بازی‌ها و دیگر فعالیت‌های تفریحی

۱۳- شرکت در ورزش‌های فضای بسته و فضای باز و دوره‌های مرتبط

۱۴- استفاده از رسانه‌های جمعی

۱۵- نگهداری و مراقبت شخصی

^۱. International Classification of Activities For Time-Use Statistics

۴- نحوه اجرای طرح گذران وقت در کشورها بر حسب جامعه آماری و سطح اجرا

در سایت سازمان ملل^۱ در بخش امارهای گذران وقت، اطلاعات ۹۰ کشور قرار دارد، بررسی این کشورها نشان می‌دهد ۸۶,۷ درصد کشورها اجرای طرح آمارگیری گذران وقت را در سطح کل کشور انجام داده‌اند و فقط ۱۳,۳ درصد در سطح شهری و روستایی اجرا کرده‌اند. البته نکته ای که در اینجا باید مورد توجه قرار گیرد این است که ممکن است کشوری به صورت شهری و روستایی اجرا کرده باشد ولی نتایج طرح به صورت کشوری بارگذاری شده باشد و یا این که به اشتباه در سطح کشوری درج شده باشد مثل امارهای مربوط به گذران وقت ایران که در سایت سازمان ملل به صورت کشوری درج شده است. جامعه آماری طرح آمارگیری گذران وقت در ۴۷,۸ درصد کشورها، افراد ۱۵ ساله و بیشتر، ۳۲,۲ درصد افراد ۱۰ ساله و بیشتر، ۸,۹ درصد افراد ۱۲ ساله و بیشتر، ۵,۶ درصد ۲۰ ساله و بیشتر و افراد ۱۶ یا ۵ یا ۶ ساله و بیشتر حدود ۵,۶ درصد جامعه آماری برخی از کشورها را تشکیل می‌دهند (جدول ۱).

جدول ۱: نحوه اجرای طرح آمارگیری گذران وقت در کشورها بر اساس اطلاعات سازمان ملل

مشخصات	شرح	تعداد	درصد
سطح اجرا	شهری و روستایی	۱۲	۱۳,۳
	کل کشور	۷۸	۸۶,۷
	جمع	۹۰	۱۰۰
جامعه آماری	افراد ۱۵ ساله و بیشتر	۴۳	۴۷,۸
	افراد ۱۰ ساله و بیشتر	۲۹	۳۲,۲
	افراد ۱۲ ساله و بیشتر	۸	۸,۹
	افراد ۲۰ ساله و بیشتر	۵	۵,۶
	افراد ۱۶ یا ۵ یا ۶ ساله و بیشتر	۵	۵,۶
	جمع	۹۰	۱۰۰

۵- مدت زمان صرف شده برای کار با مزد و بدون مزد در چند کشور منتخب

همان طور که قبلاً ذکر شد، بر اساس اطلاعات سایت آمار سازمان ملل، ۹۰ کشور دارای اطلاعات طرح گذران وقت هستند. با توجه به جامعه آماری، سطح اجرا (کل / شهری و روستایی)، سال اجرای طرح، کشورهایی که شرایط مشابه ایران دارند، انتخاب شده‌اند بر این اساس در جدول ۲، اطلاعات ۲۷ کشور آورده شده است.

در این بررسی مجموع زمان صرف شده (ساعت) برای کدهای ۰۱ تا ۰۵ طبقه‌بندی ایکاتوس ۲۰۰۵ به عنوان کار (فعالیت‌های) بامزد و مجموع زمان صرف شده برای کدهای ۰۷,۰۶ و ۰۸ (ارائه خدمات داخلی بدون دستمزد برای مصرف نهایی در خود

^۱ . <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/>

خانوار، ارائه خدمات مراقبتی بدون دستمزد به اعضای خانوار و ارائه خدمات به جامعه محلی و کمک به خانوارهای دیگر) به عنوان کار بدون مزد در نظر گرفته شده است.

بررسی سال اجرای طرح در جدول ۲ در کشورهای منتخب نشان می‌دهد که تمامی این کشورها از طبقه بندی ایکاتوس ۲۰۰۵ استفاده کرده‌اند همانطور که در بخش تعاریف مفاهیم اشاره شده کدهای دو رقمی ۰۱ تا ۰۸ بخش اصلی به شرح ذیل بوده است:

۰۱- کار برای شرکتها/ شبه شرکتها، مؤسسات غیرانتفاعی (و دولت کار در بخش رسمی)

۰۲- کار برای خانوار در فعالیتهای تولیدی ابتدایی

۰۳- کار برای خانوار در فعالیتهای تولیدی غیر ابتدایی

۰۴- کار برای خانوار در فعالیتهای ساختمانی

۰۵- کار برای خانوار در ارائه خدمات برای کسب درآمد

۰۶- ارائه خدمات داخلی بدون دستمزد برای مصرف نهایی در خود خانوار

۰۷- ارائه خدمات مراقبتی بدون دستمزد به اعضای خانوار

۰۸- ارائه خدمات به جامعه محلی و کمک به خانوارهای دیگر

کشورهای عمان، روسیه، پاراگوئه، لیبی و ارمنستان طرح گذران وقت را برای افراد ۱۵ ساله و بیشتر مناطق شهری انجام داده‌اند. جدیدترین آمار مربوط به کشور پاراگوئه می‌باشد. در بین این ۵ کشور، بیشترین زمان کار بامزد مربوط به مردان کشور روسیه (۵/۹۳ ساعت) و کمترین زمان کار بامزد برای زنان کشور ارمنستان (۱/۶ ساعت) بوده است. بیشترین زمان کار بدون مزد مربوط به زنان کشور ارمنستان (۴/۸۸ ساعت) و کمترین زمان کار بدون مزد مربوط به مردان کشور لیبی (۰/۵۹ ساعت) می‌باشد. لازم به ذکر است برای دو کشور پاراگوئه و لیبی در بخش کار بامزد، آماری به سازمان ملل ارائه نشده است.

کشور پاکستان طرح گذران وقت را برای افراد ۱۰ ساله و بیشتر مناطق شهری در سال ۲۰۰۷ اجرا کرده است. این کشور همسایه ایران است و شباهت فرهنگی بیشتری با ایران دارد. بر اساس آمارهای ارائه شده در این کشور مردان ۵/۲۹ ساعت کار بامزد و ۰/۴۳ ساعت کار بدون مزد و زنان ۰/۷۳ ساعت کار بامزد و ۴/۵۰ ساعت کار بدون مزد انجام داده‌اند.

کشور پرو از کشورهای آمریکای لاتین در سال ۲۰۱۰ طرح آمارگیری گذران وقت را برای افراد ۱۲ ساله و بیشتر مناطق شهری انجام داده است. در این کشور مردان ۶/۱۱ ساعت کار بامزد و ۱/۹۸ ساعت کار بدون مزد و زنان ۳/۲۸ ساعت کار بامزد و ۵/۱۸ ساعت کار بدون مزد انجام داده‌اند.

کشورهای قطر، ترکیه، آرژانتین، مجارستان، استرالیا، کلمبیا، چین، آذربایجان، برزیل، فرانسه و آمریکا طرح گذران وقت را برای افراد ۱۵ ساله و بیشتر کل کشور انجام داده‌اند. جدیدترین تاریخ اجرا مربوط به کشور ترکیه می‌باشد. در بین این ۱۱ کشور، بیشترین زمان کار بامزد مربوط به مردان کشور چین (۶/۰۲ ساعت) و کمترین زمان کار بامزد برای زنان کشورهای استرالیا و آرژانتین (۰/۵۷ ساعت) بوده است. بیشترین زمان کار بدون مزد مربوط به زنان کشور آذربایجان (۶/۱۰ ساعت) و کمترین زمان کار بدون مزد مربوط به مردان کشور قطر (۰/۵۳ ساعت) می‌باشد.

کشورهای مصر، یونان، کره جنوبی، تایلند، بلاروس، آلمان، عراق، و ژاپن طرح گذران وقت را برای افراد ۱۰ ساله و بیشتر کل کشور انجام داده‌اند. جدیدترین تاریخ اجرا مربوط به کشور ژاپن می‌باشد. در بین این ۸ کشور، بیشترین زمان کار بامزد مربوط به مردان کشور تایلند (۵/۹۸ ساعت) و کمترین زمان کار بامزد برای زنان کشور عراق (۰/۴۷ ساعت) بوده است. بیشترین زمان کار بدون مزد مربوط به زنان کشور عراق (۵/۷۸ ساعت) و کمترین زمان کار بدون مزد مربوط به مردان کشور مصر (۰/۵۸ ساعت) می‌باشد.

جدول ۲: مدت زمان صرف شده برای کار با مزد و بدون مزد (ساعت) در چند کشور منتخب بر حسب سطح اجرا، سال اجرا،

جامعه آماری و جنس ۲۰۱۶-۲۰۰۸

ردیف	نام کشور	سطح اجرا	سال	جامعه آماری	مرد		زن	
					کار بدون مزد	کار بامزد	کار بدون مزد	کار بامزد
۱	عمان	شهری	۲۰۰۸	۱۵+	۱,۷۳	۴,۷۹	۴,۳۸	۱,۷۲
۲	روسیه	شهری	۲۰۱۴	۱۵+	۱,۹۰	۵,۹۳	۴,۳۰	۴,۱۳
۳	پاراگوئه	شهری	۲۰۱۶	۱۵+	۱,۱۰	*	۳,۳۱	*
۴	لیبی	شهری	۲۰۱۰	۱۵+	۰,۵۹	*	۱,۶۰	*
۵	ارمنستان	شهری	۲۰۰۸	۱۵+	۰,۸۳	۴,۹۵	۴,۸۸	۱,۶۰
۷	پاکستان	شهری	۲۰۰۷	۱۰+	۰,۴۳	۵,۲۹	۴,۵۰	۰,۷۳
۸	پرو	شهری	۲۰۱۰	۱۲+	۱,۹۸	۶,۱۱	۵,۱۸	۳,۲۸
۹	قطر	کل کشور	۲۰۱۳	۱۵+	۰,۵۳	۵,۸۲	۱,۹۷	۴,۳۸
۱۰	ترکیه	کل کشور	۲۰۱۵	۱۵+	۰,۸۹	۵,۰۱	۴,۶۰	۲,۱۸
۱۱	آرژانتین	کل کشور	۲۰۱۳	۱۵+	۲,۲۲	۴,۳۰	۵,۰۰	۰,۵۷
۱۲	مجارستان	کل کشور	۲۰۰۰	۱۵+	۲,۶۲	۳,۳۰	۳,۹۸	۲,۸۷
۱۳	استرالیا	کل کشور	۲۰۰۶	۱۵+	۲,۳۷	۵,۰۵	۵,۰۰	۰,۵۷
۱۴	کلمبیا	کل کشور	۲۰۱۳	۱۵+	۱,۰۹	۵,۵۸	۴,۲۱	۲,۸۳
۱۵	چین	کل کشور	۲۰۰۸	۱۵+	۱,۵۰	۶,۰۲	۳,۸۸	۴,۴۰
۱۶	آذربایجان	کل کشور	۲۰۰۰	۱۵+	۲,۱۳	۴,۶۷	۶,۱۰	۱,۷۳
۱۷	برزیل	کل کشور	۲۰۱۲	۱۵+	۰,۷۳	۴,۷۲	۳,۲۰	۲,۷۵
۱۸	فرانسه	کل کشور	۲۰۱۰	۱۵+	۲,۲۸	۳,۶۴	۳,۷۹	۲,۲۹
۱۹	امریکا	کل کشور	۲۰۱۰	۱۵+	۲,۳۷	۴,۴۰	۳,۶۷	۳,۳۳
۲۰	مصر	کل کشور	۲۰۱۵	۱۰+	۰,۵۸	۴,۴۵	۵,۳۷	۰,۹۶
۲۱	یونان	کل کشور	۲۰۱۴	۱۰+	۱,۶۰	۳,۱۲	۴,۲۰	۱,۹۰
۲۲	کره	کل کشور	۲۰۱۴	۱۰+	۰,۸۰	۴,۱۳	۳,۳۵	۲,۴۳
۲۳	تایلند	کل کشور	۲۰۰۹	۱۰+	۰,۸۲	۵,۹۸	۳,۰۷	۴,۶۰
۲۴	بلاروس	کل کشور	۲۰۱۵	۱۰+	۲,۲۸	۴,۸۷	۴,۶۰	۳,۴۷
۲۵	آلمان	کل کشور	۲۰۱۳	۱۰+	۲,۴۰	۳,۶۷	۳,۸۲	۲,۵۰
۲۶	عراق	کل کشور	۲۰۰۷	۱۰+	۱,۰۰	۳,۹۰	۵,۷۸	۰,۴۷
۲۷	ژاپن	کل کشور	۲۰۱۶	۱۰+	۰,۷۳	۵,۴۷	۳,۴۷	۲,۹۶

• در سایت سازمان ملل فاقد اطلاع بوده است.

صرف نظر از جامعه آماری و سطح اجرا، بیشترین زمان صرف شده در یک شبانه‌روز برای کار با مزد در بین مردان به ترتیب مربوط به کشورهای پرو، چین، تایلند و روسیه و کمترین زمان صرف شده نیز مربوط به یونان و مجارستان است. بیشترین زمان صرف شده برای کار بامزد در بین زنان مربوط به کشورهای تایلند، چین و روسیه و کمترین زمان صرف شده نیز به ترتیب مربوط به کشورهای عراق، استرالیا و آرژانتین است. در مورد فعالیت‌های بدون مزد بیشترین زمان صرف شده برای مردان مربوط به کشورهای مجارستان، آلمان، آمریکا و استرالیا و کمترین زمان صرف شده نیز مربوط به کشورهای پاکستان، قطر، مصر و لیبی می‌باشد. همچنین بیشترین زمان صرف شده برای کار بدون مزد در بین زنان به ترتیب برای کشورهای آذربایجان و عراق و کمترین زمان صرف شده نیز مربوط به لیبی و قطر است.

همواره زمان صرف شده برای فعالیت‌های بدون مزد توسط زنان بیشتر از مردان و همچنین زمان صرف شده برای فعالیت‌های بامزد توسط مردان بیشتر از زنان است. ولی در کشورهایی که فرهنگ سنتی و مردسالاری حاکم است تفاوت بیشتری بین این دو شاخص به تفکیک جنس وجود دارد اما در کشورهای توسعه یافته این تفاوت کمتر است.

۶- مدت زمان صرف شده برای کار با مزد و بدون مزد در ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب

آخرین آمارهای گذران وقت در مناطق شهری کشور مربوط به دوره یکساله ۱۳۹۸-۱۳۹۹ است که نتایج آن بر اساس طبقه‌بندی ایکاتوس ۲۰۱۶ اعلام شده است برای بررسی و مقایسه با سایر کشورها از نتایج آمارهای گذران وقت دوره‌های قبلی ۱۳۸۸-۱۳۸۷ (۲۰۰۸-۲۰۰۹) و ۱۳۹۴-۱۳۹۳ (۲۰۱۴-۲۰۱۵) استفاده شده است چون در این دو دوره از طبقه‌بندی ایکاتوس ۲۰۰۵ استفاده شده است و برای مقایسه کشورها باید طبقه‌بندی هم یکسان باشد.

بر اساس جدول ۲، اولین کشوری که آمار گذران وقت آن مربوط به جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر مناطق شهری در سال ۲۰۰۸ است کشور عمان می‌باشد، نتایج نشان می‌دهد مردان در یک شبانه‌روز در عمان ۴,۷۹ ساعت صرف کار بامزد و ۱,۷۳ ساعت صرف کار بدون مزد کرده‌اند و مقایسه آن با مدت زمانی که مردان شهری ایران در سال ۸۸-۱۳۸۷ به کار اختصاص داده‌اند نشان می‌دهد مردان ایرانی ساکن در نقاط شهری ۰,۵۰ ساعت نسبت به مردان عمان کمتر کار می‌کنند همچنین ۰,۴۳ ساعت زمان کمتری برای کار بدون مزد در یک شبانه‌روز صرف کرده‌اند. زنان ۱۵ ساله و بیشتر شهری در عمان در یک شبانه‌روز ۱,۷۲ ساعت صرف کار بامزد و ۴,۳۸ ساعت را صرف کار بدون مزد کرده‌اند. مقایسه این وضعیت با کار زنان شهری ایران در سال ۸۸-۱۳۸۷ نشان می‌دهد که زنان ایرانی ۱,۰۷ ساعت زمان کمتری به کار بامزد و ۰,۷ ساعت زمان بیشتری به کار بدون مزد در مقایسه با زنان عمانی اختصاص می‌دهند.

ارمنستان کشور دیگری است که دارای شرایط مشابه در اجرا با کشور ایران است در ارمنستان مردان شهری در سال ۲۰۰۸ در یک شبانه‌روز ۴,۹۵ ساعت را صرف کار بامزد و ۰,۸۳ ساعت را صرف کار بدون مزد کرده‌اند، مقایسه مدت زمان صرف شده در یک شبانه‌روز برای کار در بین مردان ایرانی و ارمنستانی نشان می‌دهد مردان ایرانی حدود ۰,۶۶ ساعت زمان کمتری برای کار بامزد و ۰,۴۷ ساعت زمان بیشتری صرف کار بدون مزد می‌کنند. زنان ۱۵ ساله و بیشتر شهری در ارمنستان در یک شبانه‌روز ۱,۶۰ ساعت را صرف کار بامزد و ۴,۸۸ ساعت را صرف کار بدون مزد کرده‌اند. مقایسه کار زنان دو کشور نشان

می‌دهد که زنان ارمنستان ۰٫۹۵ ساعت در یک شبانه روز بیشتر از زنان ایرانی کار بامزد می‌کنند ولی زنان ایرانی ۰٫۲۰ ساعت برای کارهای بدون مزد (ارائه خدمات داخلی و مراقبتی به خانوار و خدمات به جامعه محلی و خانوارهای دیگر) زمان بیشتری نسبت به زنان ارمنستان اختصاص می‌دهند.

در بین کشورهایی که نتایج آمارگیری طرح گذران وقت آنها در سطح کل کشور ولی برای جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر در سال ۲۰۱۵ انجام شده می‌توان به کشور همسایه یعنی ترکیه اشاره کرد بررسی امار گذران وقت این کشور در سال ۲۰۱۵ نشان می‌دهد مردان ۵٫۰۱ ساعت را صرف کار بامزد و ۰٫۸۹ ساعت را صرف کار بدون مزد کرده‌اند مقایسه بین مردان ایران و کشور ترکیه نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۴-۲۰۱۵ مردان ایرانی ساکن در مناطق شهری ۵ ساعت صرف کار بامزد و ۱٫۲۲ ساعت را در یک شبانه روز صرف کار بدون مزد کرده‌اند. زنان ترک در یک شبانه روز ۲٫۱۸ ساعت کار بامزد و ۴٫۶۰ ساعت را صرف کار بدون مزد کرده‌اند، زنان ایرانی در مقایسه با زنان ترکیه ۱٫۵۰ ساعت کار بامزد کمتری و ۰٫۸۷ ساعت زمان بیشتری به کار بدون مزد در یک شبانه روز اختصاص می‌دهند.

کشور چین به عنوان کشور توسعه یافته با ایران مقایسه شده است، در سال ۲۰۰۸ مردان ۱۵ ساله و بیشتر چینی در کل کشور ۶٫۰۲ ساعت کار بامزد و ۱٫۵۰ ساعت را صرف کار بدون مزد کرده‌اند، که در مقایسه با مردان شهری ایران در سال ۲۰۰۹-۲۰۰۸، ۱٫۷۳ ساعت در یک شبانه روز زمان بیشتری به کار بامزد و ۰٫۲۰ ساعت زمانی بیشتری صرف کار بدون مزد می‌کنند. زنان چینی ۴٫۴۰ ساعت را صرف کار بامزد و ۳٫۸۸ ساعت را صرف کار بدون مزد برای ارائه خدمات داخلی و مراقبتی برای خانوار خود و همچنین ارائه خدمت به جامعه محلی و خانوارهای دیگر کرده‌اند، در حالی که زنان ایرانی نسبت به زنان چینی بیش از ۳ ساعت در روز کار بامزد کمتری و ۱٫۲۰ ساعت زمان بیشتری برای کار بدون مزد در یک شبانه روز اختصاص می‌دهند.

آخرین نتایج طرح گذران وقت در سال ۱۳۹۸-۹۹ ایران (صرف نظر از نوع طبقه‌بندی ایکاتوس) نشان می‌دهد مردان ۱۵ ساله و بیشتر شهری نسبت به دوره‌های قبلی زمان بیشتری صرف کار بامزد و زمان کمتری را صرف کار بدون مزد کرده‌اند ولی زنان ایرانی زمان بیشتری هم برای کار با مزد و هم برای کار بدون مزد نسبت به دوره‌های قبلی، اختصاص داده‌اند. لازم به ذکر است با توجه به تغییر طبقه‌بندی ایکاتوس نمی‌توان نتایج این دوره را با دوره‌های قبلی و با کشورهای دیگر مقایسه کرد.

جدول ۳- مدت زمان صرف شده (ساعت*) برای کار با مزد و بدون مزد به تفکیک جنس در نقاط شهری

کشور طی سه دوره آمارگیری ۱۳۸۷-۱۳۹۹

زن		مرد		سال
کار با مزد	کار بدون مزد	کار با مزد	کار بدون مزد	
۰,۶۵	۵,۰۸	۴,۳۹	۱,۳۰	(۲۰۰۹-۲۰۰۸) ۱۳۸۸-۱۳۸۷
۰,۶۸	۵,۴۷	۵	۱,۲۲	(۲۰۱۵-۲۰۱۴) ۱۳۹۴-۱۳۹۳
۰,۷۲	۵,۴۳	۵,۰۳	۱,۱۲	(۲۰۱۹-۲۰۲۰) ۱۳۹۸-۱۳۹۹

* زمان درج شده در این جدول براساس ساعت بوده و دقیقه به ساعت تبدیل شده است.

۷- نتیجه گیری

بر اساس اطلاعات سایت آمار سازمان ملل، ۹۰ کشور دارای اطلاعات طرح آمارگیری گذران وقت هستند. با توجه به جامعه آماری، سطح اجرا (کل / شهری و روستایی)، سال اجرای طرح، کشورهایی که شرایط مشابه ایران دارند، انتخاب شده‌اند.

در این بررسی مجموع زمان صرف شده (ساعت) برای کدهای ۰۱ تا ۰۵ طبقه‌بندی ایکاتوس ۲۰۰۵ به عنوان کار (فعالیت‌های) بامزد و مجموع زمان صرف شده برای کدهای ۰۷،۰۶ و ۰۸ (ارائه خدمات داخلی بدون دستمزد برای مصرف نهایی در خود خانوار، ارائه خدمات مراقبتی بدون دستمزد به اعضای خانوار و ارائه خدمات به جامعه محلی و کمک به خانوارهای دیگر) به عنوان کار بدون مزد در نظر گرفته شده است.

صرف نظر از جامعه آماری و سطح اجرا، بیشترین زمان صرف شده در یک شبانه‌روز برای کار با مزد در بین مردان به ترتیب مربوط به کشورهای پرو، چین، تایلند و روسیه و کمترین زمان صرف شده نیز مربوط به یونان و مجارستان است. بیشترین زمان صرف شده در یک شبانه‌روز برای کار بامزد در بین زنان مربوط به کشورهای تایلند، چین و روسیه و کمترین زمان صرف شده نیز به ترتیب مربوط به کشورهای عراق، استرالیا و آرژانتین است. در مورد فعالیت‌های بدون مزد بیشترین زمان صرف شده برای مردان مربوط به کشورهای مجارستان، آلمان، آمریکا و استرالیا و کمترین زمان صرف شده نیز مربوط به کشورهای پاکستان، قطر، مصر و لیبی می‌باشد. همچنین بیشترین زمان صرف شده برای کار بدون مزد در بین زنان به ترتیب برای کشورهای آذربایجان و عراق و کمترین زمان صرف شده نیز مربوط به لیبی و قطر است.

همواره زمان صرف شده برای فعالیت‌های بدون مزد توسط زنان بیشتر از مردان و همچنین زمان صرف شده برای فعالیت‌های بامزد توسط مردان بیشتر از زنان است. ولی در کشورهایی که فرهنگ سنتی و مردسالاری حاکم است تفاوت بیشتری بین این دو شاخص به تفکیک جنس وجود دارد اما در کشورهای توسعه یافته این تفاوت کمتر است.

صرف نظر از سطح اجرا، نتایج طرح گذران وقت کشور ایران در مقایسه با کشورهای همسایه بیانگر آنست که مردان ایرانی زمان کمتری را هم به کار بامزد و هم به کار بدون مزد در یک شبانه‌روز اختصاص می‌دهند. زمان صرف شده برای کار بامزد زنان ایرانی معمولاً کمتر و زمان صرف شده برای کار بدون مزد بیشتر از زنان کشورهای همسایه است.

۸-منابع

- سایت آمار گذران وقت سازمان ملل متحد <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/>.
- نتایج طرح گذران وقت دوره های ۸۸-۱۳۸۷، ۹۴-۱۳۹۳ و ۹۹-۱۳۹۸ www.sci.org.ir
- طبقه بندی فعالیت‌ها برای آمارهای گذران وقت در ایران بر اساس ICATUS-۲۰۰۵ www.sci.org.ir